

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ

Волярська О.С.

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України

У статті розглянуто дистанційне навчання зареєстрованих безробітних як складовий компонент професійної підготовки та інструмент реагування на поточні та перспективні потреби ринку праці. Проаналізовано особливості навчання безробітних у системі навчальних закладів державної служби зайнятості. Охарактеризовано етапи створення технології професійної підготовки безробітних.

Ключові слова: зареєстровані безробітні, навчання, підготовка, слухачі, технологія.

Постановка проблеми. У сучасних умовах становлення державності країни, в яких система освіти, в більшій мірі, залежить від економічної ситуації, гостро постає проблема якісних змін у концептуальній базі підготовки й підвищення кваліфікації фахівців. Професійна освіта, яка зорієнтована на європейські стандарти, потребує перепідготовки й підвищення кваліфікації слухачів центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості. Підвищення професійної компетентності зареєстрованих безробітних ще не досягло бажаного рівня, про що стало наслідком наявності протиріч: між необхідністю швидкого оновлення змісту професійної освіти та готовністю керівних кадрів реагувати на зміни у системі професійної освіти; між необхідністю вирішувати складні, нестандартні завдання та прагненням дорослих через навчання підвищувати рівень професіоналізму.

Аналіз досліджень та публікацій. Значний внесок у формування концептуальних положень щодо особливостей освіти дорослих доклали вітчизняні та зарубіжні науковці: С.І. Болтвінець, Л.П. Вовк, П.В. Горностаєв, Л.Б. Лук'янова, Н.С. Побірченко, С.О. Сисоєва, Л.Є. Сігаєва; андрагогічних підходів до освіти дорослих: С.Г. Вершловський, С.І. Змейов, В.В. Олійник, В.І. Подобед, Н.Г. Протасова; особливостей професійного навчання дорослих із числа безробітних: Н.М. Бідюк, Л.М.Капченко, І.А. Колеснікова, В.Є. Скульська.

Законом України «Про зайнятість населення» (2012 р.) професійне навчання безробітних визначає як процес «набуття та удосконалення професійних знань, умінь та навичок особи відповідно до її здібностей, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації для професійної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці» [1, с. 1].

Сігаєва Л.Є. зазначає, що професійне навчання як складовий компонент безперервної професійної освіти слід розуміти як соціально-педагогічне явище, виникнення якого зумовлено структурними трансформаціями у сфері виробництва, змінами у політиці зайнятості, швидкою соціальною адаптацією особистості до умов праці [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема впровадження інноваційних технологій у навчальний процес закладів професійно-технічної освіти полягає в тому, що в Україні немає банку даних про наявність методичних розробок з цієї проблематики; більшість розробок існує у вигляді методичних вказівок або посібників, виданих дуже малими тиражами, лише в тих навчальних закладах де вони були створені. Не підлягає сумніву, що підвищення якості покращення професійної підготовки слухачів центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості у

системі професійної освіти безпосередньо залежить від готовності слухачів і фахівців здійснити перехід до інноваційних форм навчання, та вимагає впровадження сучасних технологій інтенсифікації навчального процесу.

Впровадження елементів дистанційного навчання щодо підвищення професійної компетентності слухачів центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, на нашу думку, допоможе їм подолати частину ускладнень у власній професійній діяльності, скласти індивідуальну програму самоосвіти, втілити цілеспрямований пошук професійно значущої інформації з метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.

Мета статі – проаналізувати педагогічні аспекти дистанційного навчання слухачів центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості.

Виклад основного матеріалу. Професійне навчання безробітних організовується державною службою зайнятості у професійно-технічних та вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації, на підприємствах, в установах, організаціях, інших роботодавців незалежно від форм власності чи відомчого підпорядкування, відібраних згідно з чинним законодавством. Професійне навчання визначеного контингенту незайнятого населення має за мету працевлаштування безробітних на відповідну роботу, формує та розвиває в них професійну компетентність й активізує їх зусилля щодо пошуку роботи в сучасних умовах ринку праці.

Особливостями організацій й впровадження елементів професійного навчання даної категорії дорослих є: короткочасний термін навчання; практико-орієнтована спрямованість навчання; відсутність чітко окресленого виховного впливу. Безробітні, які проходять професійну підготовку за направленням державної служби зайнятості України потребують особливих підходів до організації й науково-методичного забезпечення навчання. Це зумовлено наявністю у дорослого певного базового професійного досвіду, емоційного відношення до стану пошуку роботи, психофізіологічних та вікових особливостей. Такі особливості характеризують мотиваційну, емоційну, пізнавальну сферу та соціальну поведінку безробітних. Врахування цих особливостей у процесі організації й впровадження їх професійного навчання зумовлює формування нових вимог до технологій, форм, методів і засобів навчання дорослого безробітного населення.

Умовами підвищення ефективності професійного навчання безробітних на замовлення центрів зайнятості є: узгодження провідних мотивів, можливостей дорослого з потребами ринку праці та вимогами роботодавців до професійних та особистісних якостей фахівця; сучасне організаційно-

методичне та матеріально-технічне забезпечення дистанційного навчального процесу; мобільність і спроможність педагогічних кадрів до динамічних змін у відповідності до впровадження в освіту дорослих інноваційних педагогічних технологій.

В системі навчальних закладів, які здійснюють професійне навчання безробітних в нашій країні, найбільш цим умовам відповідають центри професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (ЦПТО ДСЗ). ЦПТО ДСЗ були створені відповідно до програм державної служби зайнятості на 2009–2012 роки з метою розвитку мережі власних навчальних закладів, які організаційно підпорядковані регіональним центрам зайнятості. Саме з метою працевлаштування зареєстрованих безробітних за набутою після професійного навчання професією було створено ЦПТО ДСЗ, які здійснюють професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації безробітних, мають достатню матеріально-технічну базу: навчальні кабінети, майстерні, лабораторії, бібліотеки, сучасне комп'ютерне обладнання ін. Стратегічною метою цих навчальних закладів служби зайнятості є забезпечення за стислий термін якісної професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з метою підвищення їх конкурентоспроможності на регіональному ринку праці, працевлаштування за фахом; гнучке реагування на зміни, які відбуваються на ринку праці, на потреби роботодавців у кваліфікованих робітниках.

Змістом функціонування ЦПТО ДСЗ є організація та здійснення професійного навчання безробітних, і контроль за його проведенням; планування фінансово-господарської діяльності; організація інформаційно-просвітницької роботи. Завдяки застосуванню сучасного обладнання, наявності андрагогічних методик, здатності наукових співробітників та педагогічних кадрів оперативно перебудувати навчальний процес з урахуванням потреб виробництва діяльність ЦПТО ДСЗ забезпечує якісне короткотермінове професійне навчання безробітних.

Як зазначає Л.М. Капченко, впорядкована сукупність взаємопов'язаних між собою навчальних закладів та органів управління забезпечує підвищення професійної компетентності безробітних на ринку праці. Основні завдання ЦПТО ДСЗ ми бачимо у вдосконаленні науково-методичної підготовки, професійної майстерності, підвищення соціокультурного розвитку особистості дорослої людини, використанні сучасних досягнень психолого-педагогічних наук з професійного навчання безробітних [3].

На II півріччя 2014 року в системі державної служби зайнятості України діють такі ЦПТО ДСЗ: Дніпропетровський, Івано-Франківський, Кримський, Луганський, Львівський, Одеський, Рівненський, Харківський, Сумський та Донецький. Вони створені для вирішення питань оперативного задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих працівниках за професіями, що є актуальними на регіональному ринку праці та дають можливість займатися індивідуальною трудовою і підприємницькою діяльністю. В системі ЦПТО враховуються всі вимоги роботодавців до підготовки висококваліфікованих працівників. З метою здобуття безробітними практичних навичок використовують в професійному навчанні сучасне устаткування, слухачі беруть участь у виробничому процесі, що дозволяє ще під час навчання адаптуватися до умов виробництва, режиму роботи, до особливостей міжособистісної взаємодії з оточуючими.

На нашу думку, слід відзначити, що професійне навчання в системі ЦПТО ДСЗ має ряд переваг. По-

перше, центри на відміну від деяких навчальних закладів професійно-технічної освіти забезпечені сучасною матеріально-технічною базою та новітніми засобами навчання, такими, як інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, тренажери. Також тут використовуються нове виробниче обладнання, верстати, що відповідають сучасним технічним можливостям підприємств. По-друге, процес навчання у центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості розрахований на здобуття необхідних професійних знань, умінь та навичок людьми будь-якого працездатного віку. Педагоги повною мірою враховують особливості навчання дорослих. По-третє, навчання груп проводиться в міру їх формування (у тому числі влітку, коли інші навчальні заклади не працюють). Воно здійснюється за курсовою формою, що дає можливість безробітним у стислі терміни опанувати професію або підвищити свою кваліфікацію. Так, переважно більшість професій можна опанувати протягом 3-5 місяців. По-четверте, на відміну від інших закладів професійно-технічної освіти дані центри на замовлення роботодавців оперативно розробляють навчальні плани та програми, організовують навчання безробітних за індивідуальними формами безпосередньо на робочих місцях. Ефективність проведення професійного навчання в зазначених центрах підтверджується високим рівнем працевлаштування їх випускників.

ЦПТО ДСЗ дають можливість зареєстрованим безробітним за короткий термін опанувати професію або підвищити свою кваліфікацію. Залежно від складності професії тривалість навчання складає від 1 до 9 місяців.

Безробітні, які зареєстровані у центрі зайнятості, зараховуються без вступних випробувань за направленням міського і районних центрів зайнятості та навчаються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Слухачі навчаються за груповою та індивідуальною формами за широким спектром робітничих професій, з урахуванням вимог вітчизняного ринку праці та перспектив розвитку окремого регіону. Серед них: професії деревообробної, металообробної та будівельної галузей, сфери побутового обслуговування та торгівлі, сільського господарства, автомобільного транспорту, туризму, готельного та житлово-комунального господарства, які є перспективними на вітчизняному ринку праці. Наприклад, перелік професій, за якими проводиться професійне навчання слухачів у Одеському ЦПТО – столяр, електрогазоварник, фрезерувальник, слюсар-ремонтник, паркетник, штукатур, муляр, лицювальник-плиточник, касир торговельного залу, контролер-касир, адміністратор. У Харківському ЦПТО слухачі отримують професію перукарки, манікюрниці, швачки, кравця, в'язальниці трикотажних виробів та полотна, оператора верстатів з програмним керуванням.

В Рівненському ЦПТО певний час реалізуються такі інноваційні технології взаємодії фахівців служби зайнятості з роботодавцями як: створення навчальних програм, що відповідають сучасним вимогам роботодавця, ефективна діяльність Ради роботодавців та фахових консультативних рад, широка участь роботодавців у кваліфікаційних атестаціях. Зауважимо, що гнучкий підхід до розробки навчальних планів та програм із обов'язковим залученням роботодавців, сприяє визнанню пріоритетності потреб кожного конкретного роботодавця у професійній підготовці, перепідготовці або підвищенні кваліфікації робітників.

В структурі інноваційних складових в Рівненському ЦПТО ДСЗ застосовано інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для підготовки робітничих кадрів. Основою для застосування ІКТ в професійному навчання зареєстрованих безробітних слугує сучасна високотехнологічна матеріальна база, наявність унікальних педагогічних (на сьогоднішній день у навчальному закладі використовуються 9 таких прикладних програмних засобів: з предмету «Охорона праці» та за професіями «Верстатник деревообробних верстатів», «Кравець», «Слюсар з ремонту автомобілів», «Токар», «Покоївка», «Їхар», «Майстер ресторанного обслуговування», «Оператор котельні») та загальних прикладних програмних засобів і, звичайно, вимоги роботодавця до якісно нового рівня робітника, який в своїй діяльності повинен застосовувати сучасні інформаційні технології. Такі вимоги змусили цей навчальний заклад отримати ліцензії за робітничими професіями «Оператор інформаційно-комунікаційних мереж» та «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення».

Відзначимо, що поряд з робітничими професіями в умовах сьогодення роботодавці замовляють працівників, які мають базову вищу освіту але для них необхідно підвищити кваліфікацію або дати нові знання. За 2013 рік в Рівненському ЦПТО за напрямками підготовки: «ІС:Бухгалтерія» «Основи комп'ютерної графіки та web-дизайну», «Практичний web-дизайн: проектування, створення та супроводження web-вузлів» «Експлуатація та обслуговування копіювальної і розмножувальної техніки» підвищили кваліфікацію майже 550 безробітних, які в повному складі працевлаштовані. Поряд з тим, в ЦПТО ДСЗ існує нагальна потреба в підвищенні кваліфікації та рівня підготовки власних педагогічних працівників – викладачів та майстрів виробничого навчання.

Зазначимо, що для підвищення ефективності навчання зареєстрованих безробітних існує тісна взаємодія ЦПТО ДСЗ з підрозділами державної служби зайнятості, професійні зв'язки з роботодавцями та їх профспілковими організаціями, координація діяльності підрозділів державної служби зайнятості по горизонталі і вертикалі щодо спрямування діяльності ЦПТО ДСЗ.

Таким чином, професійне навчання зареєстрованих безробітних в системі ЦПТО державної служби зайнятості сприяє інвестиційній привабливості регіону. Це зумовлено потребою потенційних інвесторів у висококваліфікованих робітничих кадрах, їх швидкого навчання та підвищенні кваліфікації. Підвищення професійної компетентності слухачів ЦПТО ДСЗ в результаті професійного навчання сприяє впевненості безробітних у завтрашньому дні, пом'якшує соціальну напругу в суспільстві, сприяє підняттю соціальних стандартів. Слід зауважити, що специфіка контингенту слухачів ЦПТО ДСЗ вимагає забезпечення доступності інноваційних підходів в професійному навчанні для різних верств населення, забезпечення соціальної та ген-

дерної рівності у процесі підвищення професійної компетентності.

Процес формування професійної компетентності у слухачів ЦПТО ДСЗУ враховує технологічно-процесуальні основи організації професійного навчання безробітних громадян і визначає послідовність діяльності фахівців центрів зайнятості, зміст процедур і операцій, які виконуються фахівцями Державного, регіональних та базових центрів зайнятості. Технологічний аспект забезпечує координацію роботи всіх ланок державної служби зайнятості з надання якісних освітніх послуг зареєстрованим безробітним, з метою підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці як в Україні, так і за її межами. Педагогічний аспект враховує положення чинних нормативно-правових актів в галузі організації професійно-технічної освіти і навчання, зайнятості населення та Єдиної технології надання соціальних послуг центрами зайнятості в частині процедур і операцій, що здійснюють спеціалісти базових центрів зайнятості для залучення безробітних до участі в програмах професійного навчання.

Технологія професійної підготовки слухачів ЦПТО ДСЗУ з елементами дистанційного навчання до підвищення професійної компетентності містить три етапи: початковий, процесуальний, системно-узагальнюючий. Мета технології – визначення методів роботи фахівців центрів зайнятості щодо ефективної організації професійної підготовки зареєстрованих безробітних громадян в ЦПТО ДСЗУ з використанням дистанційного навчання; оновлення процесу професійного навчання, що забезпечує підвищення професійної компетентності безробітних на основі застосування комплексу психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних процедур та операцій в роботі з дорослими; врахування поточних та перспективних потреб вітчизняної й світової економіки в робітничих кадрах.

Отже, застосування дистанційного навчання в професійній освіті дорослих сприятиме розробці гнучких модульних навчальних курсів, які засновані на розвитку професійних компетенцій і передбачають наявність постійного зворотного зв'язку від роботодавців до працівників.

Висновки і пропозиції. Таким чином, педагогічні аспекти дистанційного навчання слухачів центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості акцентують увагу на врахуванні потреб як особистості, так і ринку праці, і передбачають наступне: виявлення пріоритетних напрямів підготовки фахівців, обґрунтування вимог до професійних навичок і ключових компетенцій претендентів на вакантні робочі місця та посади з боку роботодавців; оновлення та проектування навчальних програм на основі поєднання змісту сучасних освітніх стандартів зі спеціальності і особистісних характеристик тих, хто навчається. В подальшому вбачаємо приділити вивчити проблеми управління якістю дистанційного навчання безробітних, методичні засади компетентнісного підходу до дистанційного навчання безробітних.

Список літератури:

1. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
2. Капченко Л. М. Формування системи професійного навчання безробітних – веління часу / Л. М. Капченко // Професійно-технічна освіта. – 2011. – С. 39–42.
3. Сігасва Л. Є. Андрагогіка в професійному навчанні : [методичні рекомендації] / Л. Є. Сігасва. – К. : ПП «ЕКМО», 2003. – 100 с.

Волярская Е.С.

Институт подготовки кадров государственной службы занятости Украины

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ СЛУШАТЕЛЕЙ ЦЕНТРОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ ЗАНЯТОСТИ

Аннотация

В статье рассмотрено дистанционное обучение зарегистрированных безработных как составной компонент профессиональной подготовки и инструмент реагирования на текущие и перспективные потребности рынка труда. Проанализированы особенности обучения безработных в системе учебных учреждений государственной службы занятости. Охарактеризовано этапы создания технологии профессиональной подготовки безработных.

Ключевые слова: зарегистрированные безработные, обучение, подготовка, слушатели, технология.

Voliyrska O.S.

Ukrainian State Employment Service Training Institute

PEDAGOGICAL ASPECTS OF DISTANCE LEARNING OF LISTENERS OF CENTER OF VOCATIONAL EDUCATION THE STATE EMPLOYMENT SERVICE

Summary

The article reviews distance learning of the registered unemployed as the an integral component of training and tools for responding to current and perspective labor market needs. Have been analyzed features of training for the unemployed in the educational institutions of the State Employment Service. Is characterized by the steps for creating technology training bezrobotnyh.

Keywords: registered unemployed, learning, preparation, students, technology.

УДК 37.037

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

Дмитрук В.С., Ковальчук В.Я.

Луцький національний технічний університет

На сьогоднішній день поняття «здоров'я» включає низку важливих чинників, без яких неможливий всебічний та гармонійний розвиток студентської молоді. Наша стаття спрямована на аналіз педагогічних умов формування здорового способу життя серед молоді. Для вирішення даної проблеми, на нашу думку, слід дотримуватись наступних педагогічних умов: надання інформації з горизонтальної позиції (рівний – рівному); особистість – транслятор інформації – має викликати довіру у студентів; необхідна експресивна форма повідомлень із застосуванням інтерактивних методик; уникнення мовних, рухових і візуальних шаблонів, здатних створити негативні установки на студентську аудиторію.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, студенти, педагогічна корекція, спосіб життя, студентська молодь.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні склалася критична ситуація із станом здоров'я підростаючого покоління. Майже 90% підлітків мають відхилення у стані здоров'я, 50% – незадовільну фізичну підготовку, близько 60% юнаків та дівчат мають низький рівень фізичного розвитку. Щороку до лав Збройних сил України за станом здоров'я не призивається кожний четвертий юнак призовного віку [1, с. 10].

Ідеї ведення здорового способу життя, збереження свого здоров'я та продовження активного довголіття походять з глибини віків. «Ніщо так не виснажує та не руйнує організм людини, як тривала фізична бездіяльність» (Аристотель). Усі проголошені раніше вчення в подальшому розглядалися, накопичувались і передавались з покоління в покоління. Використовуючи досвід, накопичений віками, сучасні вчені вивчають і за-

стосовують його в сучасних педагогічних технологіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадженням практики здорового способу життя серед студентської молоді займалися наступні сучасні вчені: Амосов, Іванов, Омаров, Марчибаєва, Жанбосинова, Головін, Масляков, Коробкова, Гумельова, Купран, Черномирдін, Алекперова, Філінков, Раєвський, Дмитрієва, Цунченко, Янсон, Егліте, Озолін. Ці та інші автори багатьох книг і публікацій приділяють велику увагу фізичному розвитку, методиці здорового способу життя зі студентами різних спеціальностей.

Ознайомлення з літературою (В.М. Баранов, Г.І. Власюк, В.І. Глухов, А.П. Голобородько, О.П. Лаптев та ін.) свідчить, що останнім часом активізувалася увага вчених до дослідження питань здорового способу життя, кваліфікованіше ведеться